

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Beschermd gezicht: De witte woningen van de Klokkengietershoeve

Aanwijzingsbesluit:

Plaatselijke aanduiding

Adres: Klokkengietershoeve 101-127, Postcode: 7326 SC / 7326 SE, Plaats: Apeldoorn, Wijk: De Maten

Begrenzing

De begrenzing van het beschermd stadsgezicht 'De witte woningen van de Klokkengietershoeve' is vastgesteld op basis van de diverse cultuurhistorische waarden van de aanwezige gebouwen en groenstructuren in deze Post 70-wijk. Binnen het gebied liggen de woningen met als adres Klokkengietershoeve 101-127. Op de kaart wordt de contour van het beschermde gezicht in rood aangegeven

Situatie augustus 2024

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Redengevende omschrijving

Basisgegevens

Omschrijving: Woonerf met witte woningen

Oorspronkelijke functie: Woningen

Huidige functie: Woningen

Ontwerp en bouwjaar: 1977-1980

Ontwerper: Maarten P. Evelein

Thema jong erfgoed

In de Apeldoornse wijken

Geschiedenis van het object

Woonwijk De Maten is een voorbeeldig product van de stedenbouwkundige opvattingen in de jaren zeventig. De wijk kenmerkt zich door kleinschaligheid en onregelmatigheid. Dit type wordt aangeduid als 'bloemkoolwijk', omdat de plattegrond lijkt op een doorgesneden bloemkool. Een wijk met een fijnmazig vertakkend stelsel van doodlopende straten en woonerven, waar kinderen veilig buiten kunnen spelen en buurtgenoten elkaar ongedwongen tegen kunnen komen. De stedenbouwkundige opzet van De Maten met een aantal buurten rond een groene zone was begin jaren zestig al bedacht en werd in 1970 uitgewerkt door Klaas Liesker en Willem de Stijger van de Stedenbouwkundige Dienst voor de Oost-Veluwe. De 9.000 woningen werden geprojecteerd in verschillende woonbuurten, die als een lus rond het centraal gelegen Matenpark aaneen zijn geregen. Elke buurt heeft een eigen bebouwingsbeeld dat voor differentiatie van het woonmilieu in de wijk én voor een onderlinge samenhang in de buurt zorgt. De verschillende buurten werden opzettelijk niet in een keer volgebouwd, om een eentonig en tijdgebonden karakter van het bebouwingsbeeld te voorkomen. De buurt Matenhoeve is de laatst gerealiseerde buurt in De Maten. De meeste woningen zijn omstreeks 1980 gebouwd.

In opdracht van NV Bouwfonds Nederlandse Gemeenten ontwierp architect Maarten P. Evelein drie blokken met opvallende eengezinswoningen aan de rand van de Matenhoeve. De woningen zijn in 1977 ontworpen en in 1980 gebouwd. De woningen zijn gerealiseerd in de vrije sector; de kleinste woning meet 118 vierkante meter, de grootste maar liefst 210 vierkante meter. Alleen in de 'goudkust' van De Maten (het gebied tussen de Heemradenlaan en het Matenpark) staan grotere woningen.

De Amsterdamse architect Evelein geniet geen grote bekendheid. Geen van zijn ontwerpen is breed uitgemeten in de vaktijdschriften. Hij ontwierp vooral luxueuze woningen voor vermogende particulieren. Binnen dit netwerk genoot hij vast en zeker veel prestige, want in 1970 ontwierp hij Huis Het Loo, de villa aan de Tuinmanslaan voor prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven. Mogelijk gaf deze prestigieuze opdracht aanleiding om Evelein te vragen voor het ontwerp van de woningen aan de Klokkengietershoeve, die duidelijk in het duurdere segment vallen. Evelein werkte in 1991 samen met Hans Ruijsenaars aan de herbestemming van het Huis van Bewaring aan de Weteringschans tot Casino Lido in Amsterdam. In 1997 ontwierp hij een luxueus

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

appartementencomplex in Buitenveldert aan de rand van het Amsterdamse Bos en in 1998 een spectaculaire houten villa aan de rand van de Lage Vuursche.

Omschrijving van het object

Ruimtelijke context

Het woonerf met de witte woningen bevindt zich in de uitbreidingswijk De Maten, in de buurt Matenhoeven. De woningen staan aan de rand van de buurt en zijn van de rondweg gescheiden door weelderig groen en een waterloop die hier plaatselijk is verbreed tot een vijver. Voor een gunstige bezonning van de woningen is een haakvormige verkaveling toegepast. Aan de binnenzijde van de haken bevindt zich het woonerf, aan de buitenzijde de achtertuinen die aan de vijver grenzen. De achtertuinen liggen op een hoger niveau dan de vijver. In de meeste tuinen zijn de hoogteverschillen benut en benadrukt door de aanleg van terrassen en trappen.

Hoofdvorm

De woonblokken bestaan uit een wisselend aantal woningen. Het noordelijke blok telt negen woningen, het middelste blok acht woningen en het zuidelijke blok tien woningen. De woningen verspringen ten opzichte van elkaar en variëren in hoogte en breedte.

In doorsnede hebben alle woningen een trapeziumvorm. De daken zijn plat en de zijmuren lopen schuin af tot op het maaiveld. Op de begane grond fungeren de schuine muren als tuinmuur en geven de woningen meer privacy. De verdiepingen hebben aan de voor- en achterzijde steile dakschilden.

Qua plattegrond zijn er drie woningtypen te onderscheiden. Van type A zijn twaalf woningen gebouwd; van type B negen woningen en van type C zes woningen.

Type A heeft een rechthoekige plattegrond, die uit één beuk bestaat en aan de straatzijde een carport heeft. Dit woningtype heeft een of twee verdiepingen. De tweede verdieping heeft aan de tuinzijde een balkon over de volle breedte; het dakschild aan de tuinzijde loopt hier dus niet door tot aan het dak. De oorspronkelijke carports zijn vrijstaande constructies.

Type B heeft een samengestelde plattegrond die uit twee beuken van ongelijke breedte bestaat. De beuken verspringen ten opzichte van elkaar. Dit woningtype heeft één beuk die alleen uit een begane grond bestaat en één beuk met een of twee verdiepingen. De tweede verdieping heeft aan de tuinzijde een balkon over de volle breedte; het dakschild aan de tuinzijde loopt hier dus niet door tot aan het dak.

Type C is een scharnierende woning in de hoek van het haakvormige blok. Door haar scharnierende functie heeft de woning een wigvormige plattegrond met geknikte voor- en achtergevel. Dit woningtype heeft één verdieping met aan straat- en tuinzijde balkons.

Woningtypen B en C hebben geen carport, maar een inpandige garage. In de tuinmuur, die in het verlengde loopt van de muur tussen de twee beuken van één woning, is een sparing gemaakt, zodat de terrassen niet van elkaar zijn gescheiden.

De gevels aan straatzijde zijn in de oorspronkelijke opzet iets geslotener van aard dan de gevels aan tuinzijde. Dat komt alleen door de garagedeuren, want de vensters aan straatzijde en aan tuinzijde zijn groot en lopen

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

door tot op de vloer. Onderaan de dakschilden zijn robuuste boeiboorden aangebracht. De dakschilden zijn aan straat- en tuinzijde voorzien van regelmatig geplaatste vierkante dakramen.

Detailering architectuur en openbare ruimte

De muren zijn opgebouwd uit blokken cellenbeton met een beige sierpleisterlaag met een korrelige structuur. Het houtwerk van de boeiboorden bestaat uit rabatdelen die in een donkerbruine kleur zijn geschilderd. Dit is de oorspronkelijke kleur. Bij sommige woningen is in een latere fase een andere kleur toegepast.

De dakschilden zijn gedekt met bruine betonpannen.

De openbare ruimte is ingericht als woonerf, waar voetgangers, fietsers en auto's de straat delen. De bestrating bestaat uit betonklinkers en wordt hier en daar onderbroken door groene aanplant.

Waardering van het object

Cultuurhistorische waarde

De witte woningen hebben cultuurhistorische waarde door hun luxueuze uitstraling, die duidelijk niet alleen was voorbehouden aan de goudkust van De Maten, (het gebied met vrijstaande woningen tussen de Heemradenlaan en het Matenpark). Ook aan dit woonerf komt de luxueuze bebouwing van architect Maarten Evelein goed tot haar recht. De witte woningen dragen in hoge mate bij aan een van de belangrijkste doelstellingen van de nieuwe uitbreidingswijk, namelijk een gedifferentieerd woonmilieu.

Historisch-ruimtelijke of stedenbouwkundige waarde

De witte woningen hebben stedenbouwkundige waarde vanwege de bijzondere verkavelingswijze die enerzijds fraaie randbebouwing van de buurt Matenhoeve heeft opgeleverd en anderzijds uitdrukking geeft aan het woonerf als de kleinste gemene deler van de bloemkoolwijk. De uitgangspunten van het woonerfconcept zijn overtuigend tot uitdrukking gebracht, getuige het kleinschalige en beschutte karakter van de openbare ruimte. De hoge ontwerpqualiteit uit zich in de opvallende hoofdvorm en gedurfde detailering die eerder aan luxueuze villabebouwing doet denken dan aan eengezinswoningen aan een woonerf. De onderscheidende architectuur van de witte woningen draagt in hoge mate bij aan het gevarieerde bebouwingsbeeld in De Maten. Door de bijzondere hoofdvorm en de afwisseling in bouwhoogten is een markant silhouet ontstaan dat beeldbepalend is (vooral aan de waterzijde); niet alleen voor de buurt, maar zeker ook voor de gehele wijk De Maten.

Situationele waarde

De witte woningen hebben situationele waarde als onderdeel van de grootschalige woonwijk die is opgezet als bloemkoolwijk waarin elke woonbuurt een eigen identiteit heeft en tegelijkertijd grote samenhang toont met de andere woonbuurten. Bovendien heeft een groot gedeelte van de woningen een fraaie ligging aan het water.

Onderdelen met indifferente waarde

De latere uitbreidingen van de schuren tot onder de carports.

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

HET OBJECT, BESTAANDE UIT EEN WOONERF MET 27 WONINGEN EN 12 CARPORTS, IS OP BASIS VAN BOVEN OMSCHREVEN WAARDEN BESCHERMENSWAARDIG ALS BESCHERMD GEZICHT IN DE GEMEENTE APELDOORN

Verantwoording

Bronnen

CODA Archief Bouwvergunningen

Stoa/W. Boerefijn, J. de Jong, *Cultuurhistorische Analyse De Maten*, Ede 2006/Apeldoorn 2013

Beeldmateriaal

CODA Archief Beeldbank en Bouwvergunningen

Evelien van Es/Lara Voerman

Opsteller

Evelien van Es architectuurhistoricus, Rotterdam / Lara Voerman architectuurhistoricus, Rotterdam (januari 2023). Actualisatie door gemeente (augustus 2024).

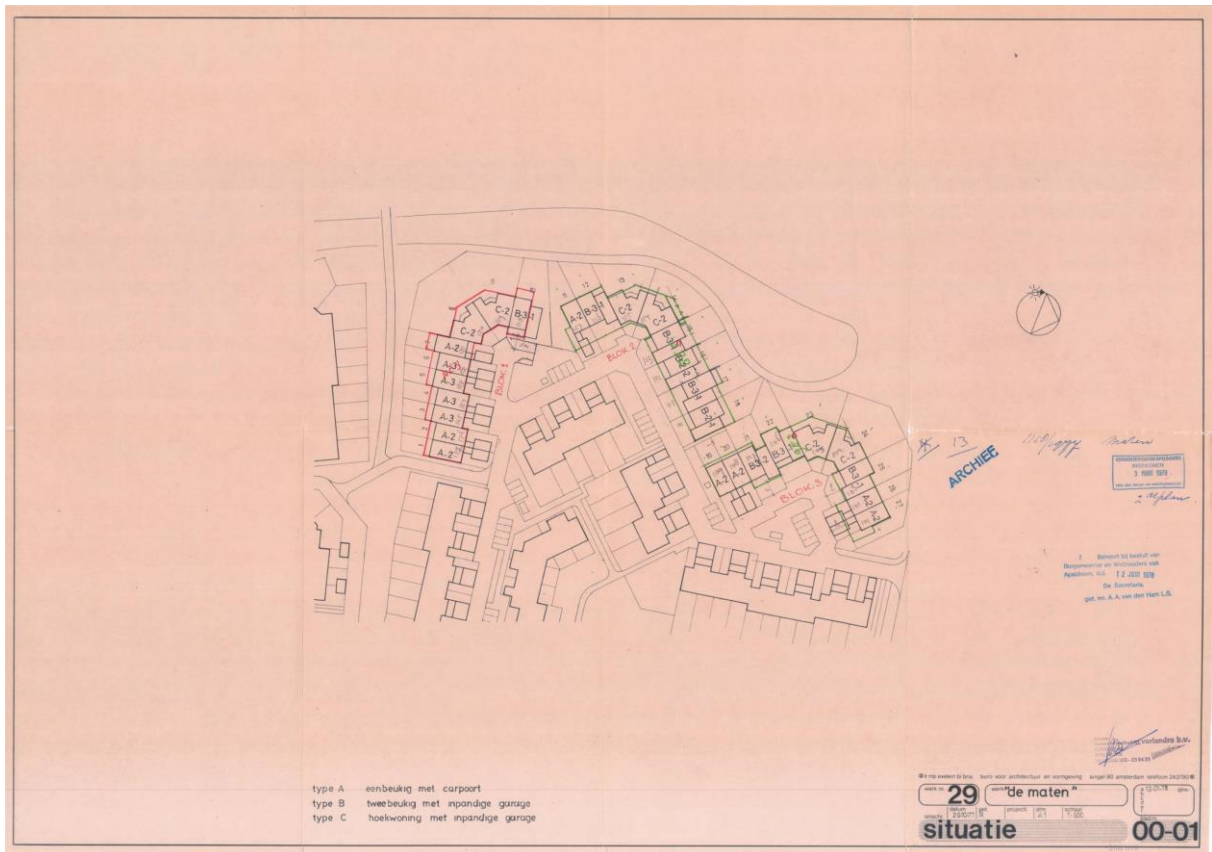
GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Beeldmateriaal

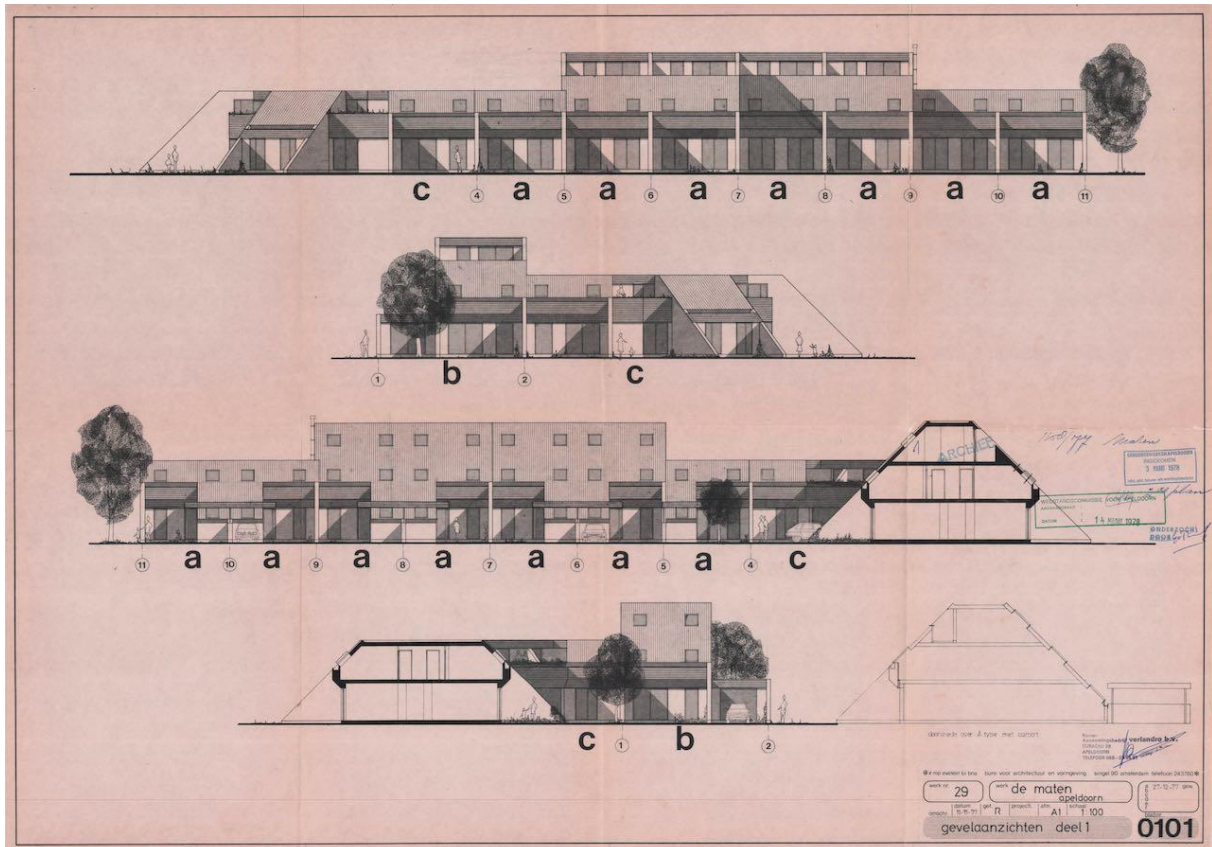
De witte woningen kort na de oplevering, 1980

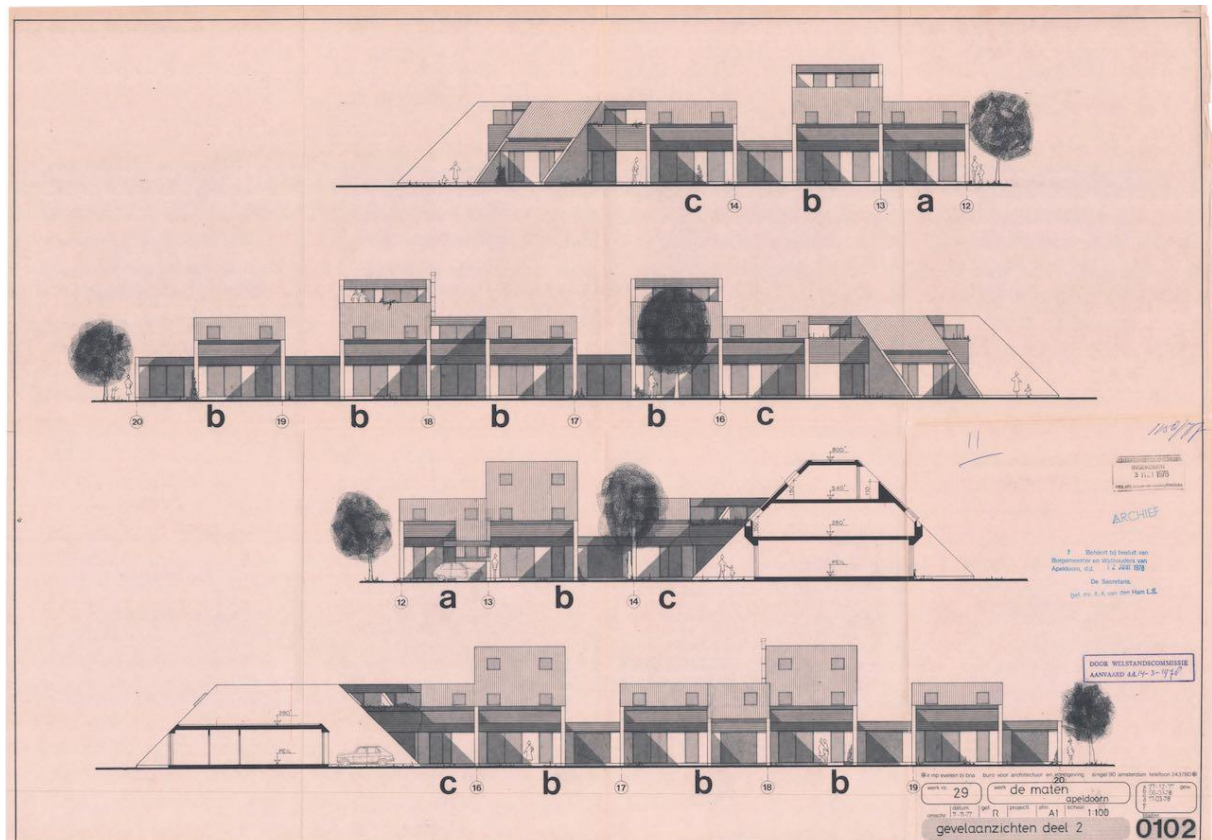
Situatie

GEMEENTE APeldoORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

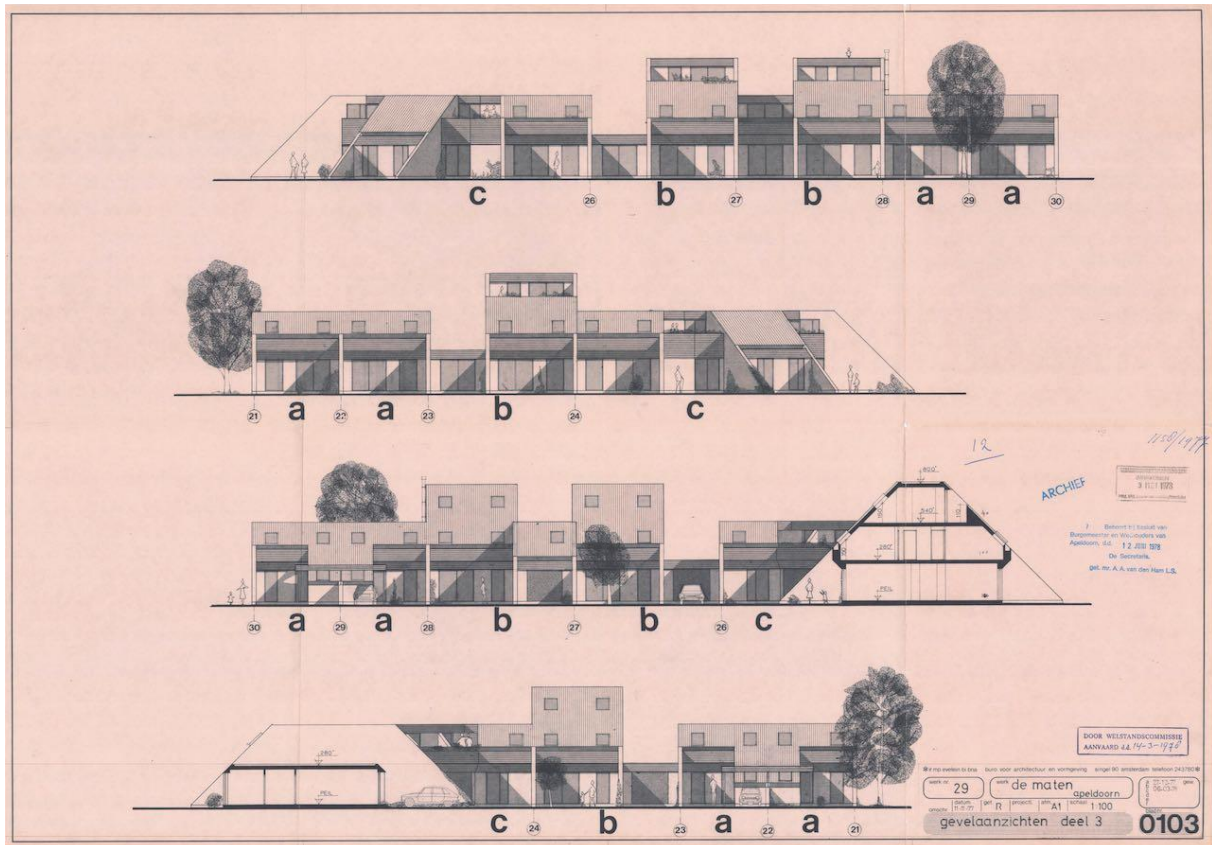
Tuingevels (boven) en straatgevels (onder) van het zuidelijke woonblok met de verschillende woningtypen

Tuingevels (boven) en straatgevels (onder) van het middelste woonblok met de verschillende woningtypen

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Tuingevels (boven) en straatgevels (onder) van het noordelijke woonblok met de verschillende woningtypen

Woonerf (straatzijde)

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Vijver (tuinzijde)

Tuinen met trappen en terrassen

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Markante hoofdvorm

Tuinmuur met sparing

GEMEENTE APELDOORN

Klokkengietershoeve 101-127, Apeldoorn

Verklarende woordenlijst

Beuk – heeft betrekking op de ruimtelijke indeling van een gebouw en is de ruimte tussen de voor- en achtergevel die in de lengte wordt begrensd door een muur.

Bloemkoolwijk - wijk met een plattegrond die doet denken aan een doorgesneden bloemkool, een structuur die vanaf de wijkontsluiting steeds fijnmaziger wordt en eindigt in talloze woonerven.

Boeiboord – afwerking van een dakgoot of dakrand door een houten plank of plaat.

Cellenbeton – beton met luchtbellen waardoor het een licht bouw materiaal is en warmte goed isoleert.

Dakraam – raam in het dakvlak.

Dakschild - een vlak van een dak waarop de dakbedekking is aangebracht.

Rabatdelen – met elkaar verbonden planken die een groef op de zichtbare kant hebben.

Sierpleister – decoratieve gevelbepleistering.

Woonerf: woonstraten waar de nadruk ligt op de verblijfsfunctie voor spelen, wandelen en ontmoeten. De straat wordt gedeeld met fietsers, voetgangers en auto's, waarbij de auto te gast is. Het woonerf kent geen niveauverschillen.